

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Diluuntur rationes prioris sententiæ. c. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

Reliquum est, ut rationes allatas in 2. cap. prioris sententia diluamus. Est in primis testimonium Anselmi, qui meo iudicio, si recte considerentur, quæ capit. 4. diximus, manifeste illam Scoti sententiam videtur tradidisse, vel quia filium & Spiritum sanctum sufficienter mutuo discernit diuersis relationibus, & modis procedendi, etiam non oppositis, quas Scotus disparatas relationes appellauit, vel certe, quia id voluit Græcis concedere contra quos diserebat, volens aliunde probare Spiritum sanctum à filio procedere: ille enim lib. illo processione Spiritus sancti c. 2. sub finem ficit: *Filius autem interim ut aliam causam dicam, quoniam nondum constat, quod Spiritus sanctus de illo sit, & procedat, ideo non est Spiritus S. nec Spiritus sanctus est filius, quia filius nascendo habet esse de patre, Spiritus sanctus vero non nascendo, sed procedendo.* Quibus verbis asserit, se pro causa dictionis inter filium & Spiritum sanctum assignare diuersum modum procedendi, interim dum alia causa non ostenditur volens hoc Græcorum sententiam differre. Sed 3. capit. post medium, postquam eundem modum distinctionis explicauit, inquit: *Cum autem apparebit, quia Spiritus sanctus est de filio, tunc quoque palam erit, quia propter hoc nequit esse filius Spiritus sanctus, & Spiritus sanctus filius.* Ego tamen multo commodius existimo, Græcis id non concedere: imo ipsos in eas angustias cogere, ut sola oppositione distinctionem inter personas cogitari possent, fateantur: licet enim efficax contra ipsos sumitur argumentum ut concedant, Spiritum sanctum à filio procedere, nisi Trinitatem personarum negare velint. Quocirca Scoti & aliorum opinio vnicum efficax argumentum, quod Latinis contra Græcos esse solet infirmat, & nullius momenti efficit.

Ad priorem rationem deductam ex principio constitutente respondet Caietan. & Ferrar. locis citatis in 4. capit. eodem principio, quod res constituitur, eodem etiam distinguitur; quod res principium constitutens, non est relatio: nam si sit relatio, solum distinguitur ab opposito, ut ex mente horum authorum notauimus supra cap. 5. Hæc tamen solutio mihi non probatur: tum quia cap. illo 5. ostensum est relatione posse aliquid distinguere non tantum ab opposito relatiuo, sed etiam ab aliis. Tamen etiam, quia licet verum esset id, quod docent Ferrar. & Caiet. Scoti argumento satisfacere nequit: arguit enim Scotus hoc modo. Quidquid constituit aliquid in ratione entis, constituit in ratione vnus, ac proinde in ratione indistincti à se distincti à quouis alio, quod eodem principio non constituitur: ergo eodem, quo res constituitur à quouis alio, quod eo principio non constituitur, debet distinguere: quid ergo refert, si Scoto respondeamus, non omne principium constitutens rem aliquam, eam ab aliis distinguere, nisi sit absolute: siquidem ratio illius in vniuersum probat hoc modo. Omne quod constituit aliquid in ratione entis, eo ipso, qualecumque illud sit, constituit etiam idem in ratione vnus, ac proinde in ratione indistincti à se, & distincti à quouis alio: quod illo non constituitur: sed filiatio constituit filium in ratione persone, ergo in ratione vnus indistincti à se, & distincti à quouis alia, quæ filiatio non constituitur: qualis est persona Spiritus sancti. Consequentia est euident sub legitimi.

Vasquez in 1. part. Tom. 2.

ma forma syllogistica; minor negari non potest: maior est verissima in vniuersum de omni constitutente etiam relatiuo: nam si constituit in ratione entis relatiui, constituet in ratione vnus distincti à quouis alio.

Alij vero dicunt, idem debere semper esse principium distinguens, & constitutens: & nunc filium distinguere à Spiritu sancto filiatio, quia ea constituitur: at in eo casu, quo Spiritus sanctus non procederet à filio, ab eo non distinguendum, quia tunc esset alia filiatio: nunc enim habet vim spirandi, quam tunc non haberet. Hi tamen, dum aliquid noui videntur excogitasse, incidunt in sententiam, quam non probantur. coguntur enim dicere, non esse idem principium constitutens, & distinguens: atque filiatio filium constituit, sed spiratione distinguere: id quod facile probari potest.

Primo, nam filius in ratione filij, & secundæ personæ constituitur proprietate, quæ soli ei conuenit: hæc autem est filiatio, ut filiatio tantum, non considerata ratione spirationis, aut spiratiue virtutis: quoniam proprietates constitutens vnā personam non includit in suo conceptu formaliter id, quod alteri commune est: virtus autem spiratiua communis est: ergo illa formaliter non pertinet ad rationem principij.

Secundo, quoniam si filiatio, quatenus habet virtutem spirandi nunc distingueretur filius; potius deberet distinguere, quatenus illam habet actu sub relatione spiratoris, quam sub potentia, quæ ab actu distinguitur: hæc enim non est in Deo nisi nostro modo intelligendi ab actu spirandi distincta. Quod si ratione illius virtutis nunc distinguitur, ratione illius etiam habet oppositionem, quod non contendimus: filiatio autem, ut filiatio est; & ut est proprietas filij ratione sui non habet oppositionem: ergo cum hi à communi modo distcedere volunt, in illum recedere coguntur: & cum reliquis Thomistis fateri, filium non filiatio, sed spiratione etiam nunc distinguere: atque adeo non esse idem principium constitutens, & distinguens: ergo alio modo argumeto respondendum est.

Tertio, quia filiatio nec est ipsa potentia spirandi formaliter, nec conditio voluntatis, ut ea constituat sub ratione potentie, spirandi, sicut ostendimus disp. 164. ca. 3. ergo secundum se non habet nunc rationem peculiarem, ob quam distinguat filium à Spiritu sancto, quam non haberet si Spiritus sanctus à filio non procederet: quare per locum intrinsecum non sequitur, fore aliam filiatioem, ut filiatio est, si in filio non esset potentia spirandi: Quarto quia præsens questio procedit, supposito quod idem filius qui nunc est, & spirat, non spiraret, sicut Græci supponunt, maneret tamen idem filius; an scilicet haberet principium sufficiens, quo distingueretur à Spiritu sancto, reiecta solum eadem filiatio, ut ita inuestigemus, rationem formalem distinctionis. Vtilem autem esse hæc questionem ex suppositione impassibilitatis satis in 1. c. ostensum est.

Quare respondeo, maiorem propositionem esse veram de omni principio constitutente aliquid reipsa: hoc enim constituit in ratione entis indistincti à se, & realiter distincti à quouis alio, quod eo principio non constituitur. Sicut homo sua forma distinguitur realiter ab equo, & ab aliis, qui ea non constituuntur: at eo principio, quo res constituitur secundum rationem tantum certe non

T

opropo-

Aliorum
responsio.

34.

Hæc responsio
multipliciter
refutatur.

35.

Vera argu-
menti solutio.

36.

oportet ea distingui realiter à quocūq; alio, quod eo non cōstituitur secundū rationē. Et ita videmus in vna, & cadente duō principia, aut specie, aut etiam genere diuersa, quibus vel diuersę species, vel diuersa genera constituuntur: vt in eodem motu actio, & passio, & in aliis eodem modo. In his autem principium specificum aut genericum constituit genus, aut speciem, sed non distinguit ea realiter à quocūque alio, quod ipsis non constituitur: quia cum sit constitutio solum per rationem, satis est si sola ratione distinguat. Quare cum constitutio filij Dei per filiationem, sicut etiam aliarum personarum per suas proprietates, non sit constitutio realis, sed solum per rationem, non oportet, vt ea proprietate, qua formaliter constituitur realiter distinguatur à quocūq; alio, quod per illam non constituitur. Porro constitutionem diuinarum personarum esse solum per rationem nostram, monstrabimus disput. 78. capit. 2. in quo probatur nobis sententia Gregorij, quam cap. 2. huius disputationis retulimus.

Argumentum sane in Schola Scoti vim haberet: ille enim, cum concedat distinctionem ex natura rei inter relationem, & essentiam; cōsequenter docet, esse realem constitutionem, seu ex natura rei ex essentia, & persona: hoc autem modo relatio esset principium constituens personam ex natura rei: atque adeo haberet simul vim distinguendi realiter. Nos autem, qui dicimus, constitui personam sola ratione, concedimus, eo casu, quo Spiritus sanctus à filio non procederet, vtramque relationem filiationis, & processionis in vna persona futuram eandem secundum rem, sola ratione distinguendam; sique vnaquęque relatio illam personam constitueret suo modo sub vna ratione, & eam distingueret sola etiam ratione à se ipsa quatenus alia relatione esset constituta. Nunc autem ideo dicimus, filiationem esse principium constituens personam, non quia per illam etiam distinguatur; sed quia concipitur vt propria vnus personę, quod est de ratione principij constitutentis. Ideo autem spiratio concipitur vt principium distinguens, quia inde prouenit filio oppositio cum Spiritu sancto, ratione cuius repugnat, eandem esse cum illo personam: re autem ipsa persona filij seipsa est simplicissima, & talis proprietatis, vt simul sit filius generatione procedens, & opponatur Spiritui sancto, ab eoque hac ratione distinguatur, quia est principij illius.

Ad primam
& secundam
confirmatio-
nem respons.
38.

Ex hac eadem doctrina sequitur, filium spiratione substantialiter distingui secundum personam à Spiritu sancto, non accidentarie: etiam si spiratio nostro modo intelligendi adueniat personę filij iam constitutę filiatione, & nostro modo intelligendi in ratione personę substantialiter completa, non obstat, quo minus spiratio re ipsa sit filiatio substantialiter, & inde distinctionem substantialem secundum personam habeat; cum reuera sit idem secundum rem omnino indiuicibilem cum filiatione. Hęc enim distinctio personalis est secundum rem; & ita debet oriri ex vera reali oppositione, quam habet filius cum Spiritu sancto, ratione spirationis, non ex principio, quod solum nostro modo intelligendi ad constitutionem concurrat. Et ex his responderi potest ad primum & secundum, quod in confirmationem argumenti afferebatur.

Ad tertiam vero confirmationem concedimus fore, vt si Spiritus sanctus à solo filio procederet, nihilominus à patre distingueretur; & pater à filio sola paternitate: non quia id, quod personam constituit secundum rationem, eo ipso sufficeret distinguat ab alia, quę illo principio non constituit; sed quia pater cum Spiritu sancto ratione paternitatis haberet aliquam oppositionem, scilicet remotam, quę satis esset, vt omnino repugnaret esse eandem personam cum Spiritu sancto. Oppositio vero remota in eo consistit, & nunc etiam est, vt cum pater, qua patet, sit principium filij, & filius sit principium Spiritus sancti; necessario etiam pater debeat esse principium remotum eiusdem Spiritus sancti. Quod enim est principium principij, est etiam principium eius, quod ex illo secundo principio oritur: omninoque repugnat esse idem cum aliquo, quod est à principio, & esse causam ipsius principij; sicut enim aliquid esset causa sui principij.

Cum igitur pater, & filius realiter distinguantur à Spiritu sancto spiratione communi, qua Spiritui sancto opponitur; diuerso tamen modo se habent: quia filius sola spiratione differt: at pater paternitate etiam distinguitur; hoc est, filius, quia spirat solum, pater autem hoc ipso, quod spirat, & generat, distinguitur à Spiritu sancto. Quare vltimo obseruandum est id, quod Ferraricus admodum obseruandum est id, quod Ferraricus admodum nunc, nempe, hanc esse veram propositionem, *Filiatio distinguit Filium à Spiritu sancto*: quia aliquo modo saltem ratione distinguit; hoc est, ex parte filiationis non est maior distinctio, quam rationis sicut, si à filio Spiritus non procederet. Hęc tamen propositio non debet concedi, *Filiatio distinguit Filium realiter à Spiritu sancto*.

Ad posteriorem rationem desumptam ex emanationibus iam satis dictum est cap. 6. huius disput. eo scilicet casu, quo Spiritus non procederet à filio, non futuras duas emanationes secundum rem, sicut nec duas relationes produci, nec duas personas; eandem enim esse vtrarumque relationem, ibidem monstrauimus. Qui autem facile Scoto concedunt, duas tunc futuras emanationes; vix defendere possunt, non futuras etiam duas personas, sicut eo loco obseruauimus.

CAPVT VIII

Corollaria precedentis doctrinę.

Cum filiatio in filio nunc realiter differat à processione, quę in Spiritu sancto, superest, vt explicemus, vnde eius distinctio proueniat. Canariensis in hunc artic. putat, distinguere ratione suę originis, sed cum æqua ratio sit relationis, & suę originis, hęc enim nihil aliud est, quam relatio in originis, hęc enim nihil aliud est, quam relatio in fieri, & via; atque ostensum sit, filiationem ratione sui non distinguere à processione; sit, vt nec ratione suę originis distinguatur à processione, ratione suę originis, quę tunc eodem modo maneret, ab eo distingueretur. Quare dicendum est, ex precedenti doctrina filiationem à processione distinguere, non solum coniunctę sibi relationis distinguendi, qua solum filius à Spiritu sancto distinguitur, impossibile namque est, filium, qui spirat, Spiritum sanctum, ab eo non distinguere, ac potius de necesse est filiationem, quę est proprietatis huius personę, eo quod sit in spirante, à processione distinguere.